

הרב קוק – חלק ד'

בימים הקרובים נעסוק בשאלות כלליות הקשורות לכתבי הרב קוק.

כתבי הרב, מצד אחד עוסקים פעמים רבות בעניינים פנימיים, ואף נסתרים, אך מצד שני אינם כתובים בלשון רגילה של ספרי קבלה אלא בלשון ספרותית ושירית. מדוע? האם כתבי הרב הם 'נסתר' או 'נגלה'?

כתב הרב קוק ב'אורות התחיה':

"סתרי תורה מביאים את הגאולה, משיבים את ישראל לארצו, מפני שתורת אמת בעז הגיונה הפנימי דורשת בהרחבתה את הנשמה השלמה של האומה, והאומה מתחילה על ידה להרגיש את הכאב של הגלות, ואיך שאי אפשר כלל שצביונה יצא אל הפועל כל זמן שהיא דחופה וסחופה על אדמת נכר. אבל כל זמן שאור התורה העליונה הוא חתום ועזוק, אין התביעה הפנימית של שיבת ציון מתעוררת בעומק אמונה. ההתעוררות שבאה מצד הצרות והרדיפות של האומות אינה כי אם התעוררות מקרית, של צרוף. היא ראויה להלהיב על ידה כחות נחשלים, אבל יסוד החיים מוכרח לבא מצד עצמיותה של התביעה הצורתית של האומה, וזה יתגדל ויתאמץ כל מה שאור תורתה הפנימית, עומק דעותיה וחביוני חביונה, ילכו ויחיו בקרבה בגאון גדלם".

כלומר: מה שיביא את הגאולה הוא שהאומה תרגיש באמת את הכאב של הגלות ותרצה בעומק רצונה את הגאולה. הגורם לזה הוא לימוד התורה הפנימית. משום שהתורה הפנימית מדברת על מציאות שלמה יותר, על המצב האמיתי שראוי שעם ישראל יחיה בו, על התכונות האמיתיות של עם ישראל, על הרצונות האמיתיים של עם ישראל. כל זה יכול להתגלות באופן שלם רק בזמן של גאולה. וממילא העיסוק בתורה הפנימית מעורר את הרצון לגאולה. אמנם נכון שמבחינה חיצונית נראה שמה שגורם לישראל לעלות לארץ הוא הצרות והרדיפות שבחול"ל, אולם זהו רק מקרי, ומצטרף לסיבה העיקרית שהיא התעוררות התביעה הפנימית של האומה. והתביעה הפנימית של האומה תגדל רק מכוח עיסוק בתורה הפנימית.

בעקבות תפיסה זו הרב קוק ראה חשיבות עצומה בהנחלת תורה פנימית לאומה, על מנת לעורר את התביעה הפנימית של האומה לגאולה. הוא עסק בכך רבות, וכמובן כתביו הרבים פותחים שבילים רבים לעולם הפנימי.

סיפור בנו של הרב הנזיר, הרב שאר ישוב כהן: "באחת הפעמים שבהן ביקר אצל הרבי מליובאוויטש, העביר הרבי שאלה לרב הנזיר, מדוע סגנון הכתיבה של הרב קוק הוא ספרותי, והרי יודעים שהרב היה מקובל (ומדוע לא כתב ככל ספרי הקבלה, בלשון נסתרת ובמושגים פנימיים)? לאחר זמן, הנזיר השיב על שאלת הרבי, שזאת, משום ש'הכל הולך אחר הנוף'. כלומר, מיהו הנמען, מיהו קהל היעד שעבורו נכתבים הדברים. הרב פונה אל הציבור הרחב והמשכיל ומתרגם עבורו תכנים רזיים, נסתרים ועמוקים, לשפה העברית של אותם ימים".

נכון, שעבורנו לפעמים הדברים קצת מורכבים וזקוקים לביאור והסברה, אבל, יחסית לספרי קבלה עמוקים וחתומים, זוהי שפה השווה לכל נפש.

עוד כתב הרב הנזיר: "המצע שיחבר ויאחד את כל חלקי האומה הוא כתבי רבנו הרב הגאון הצדיק ר' אברהם יצחק הכהן קוק. צריך להפיצם בין שכבות הציבור הרחב. מלכתחילה סידר הוא את כתביו בצורה ספרותית שתהא קריאה על מנת שיוכלו גם אלו שאינם מסוגלים לקרוא ספרי הגות אחרים לקרוא את דבריו..."

(בטאון מחניים, להלכה ולמנהג, גיליון פח).

מדברי הרב הנזיר עולה שאכן היה הרב 'מקובל' ואף עסק הרבה בדברים פנימיים, אך בכוונה הוא כתב את דבריו בצורה שמובנת להמון, כי מטרתו היתה לפנות אל הציבור הרחב ולבאר לו את האמונה הפנימית והעמוקה באופן מובן הפונה אל הציבור כולו.

כתב הרב קוק: "חסרון גדול בלומדי קבלה הרגילים, מה שאינם משוטטים בתחילה בשכלם, ממקורותיה של תורה, להשכיל בעניינים האלהיים, כי אם הם מלעיטים את עצמם ברמזי למודים הכתובים בספרים, שעל ידי זה אין שכלם מתרומם כי אם איזה רגש כהה מאיר בקרבם. אבל לא זאת המרגעה, כי אם אחר שהאדם משוטט בשכלו לדעת את ד', והוא מצרף לזה שקידה הגונה במשלי חכמים וחידותם הנאמרים בענייני הרזים לכל פרטיהם, אז הוא מתעלה, והעולם כולו מתעלה עמו. זוכה לעצמו וזוכה לכנסת ישראל ולכל התלויים בה, שהוא הכל ממש".

הרב שולל לימוד קבלה שהוא רק ב'רמזי לימודים' ולא מתוך התבוננות שכלית מעמיקה. אולי זו מגמת הרב בכתביו- מצד אחד לעסוק בעניינים פנימיים אך מצד שני לא באופן של 'רמזי לימודים' אלא באופן של התבוננות שכלית מעמיקה.